

Голові спеціалізованої вченої
ради Д 26.456.02 в Інституті
вищої освіти Національної
академії педагогічних наук
України

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Письменкової Тетяни Олександрівни

**«Педагогічні засади діагностики результатів загальної інженерної
підготовки бакалаврів гірництва»,**

**подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю: 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти**

1. Ступінь актуальності обраної теми

В умовах європейської інтеграції та приєднання України до Болонського процесу виникла необхідність в адаптації національної вищої освіти до світових тенденцій розвитку галузі та створення системи забезпечення її якості.

Процеси забезпечення та покращення якості вищої освіти у контексті положень Європейського освітнього простору передбачають розроблення та впровадження вищими навчальними закладами відповідних процедур і заходів.

Під час опрацювання стандартів вищої освіти та освітніх програм із застосуванням компетентнісного підходу особливої уваги потребують процедури оцінювання досягнень студентів. Стандарти й рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти зазначають, що процедури оцінювання мають визначати міру досягнення запланованих навчальних результатів та чіткі критерії оцінювання.

Створення прозорої мобільної системи постійного внутрішнього аудиту якості навчальних досягнень студентів - одне з найважливіших завдань, що стоїть перед вищими навчальними закладами. Оцінювання досягнень студентів передбачає послідовне оприлюднення та використання відповідних критеріїв, правил і процедур.

Дисертаційне дослідження Т.О. Письменкової присвячене важливій проблемі якості підготовки бакалаврів гірництва у вищому навчальному закладі та діагностиці досягнень студентів. Специфіка гірництва як виду діяльності, де умови праці пов'язані з небезпекою для людини та навколишнього середовища, потребує особливої уваги до якості підготовки фахівців, які мають діяти максимально професійно в нестандартних, а іноді – в екстремальних ситуаціях. Для забезпечення запланованої в програмах підготовки якості вищої освіти мають бути визначені компетентності необхідного ступеня складності за певною дисципліною та відповідні результати навчання й засоби діагностики, які є вимірником реальної якості вищої освіти.

Отже, актуальність дослідження обґрунтовано на достатньому рівні, тема дисертаційного дослідження є безсумнівно актуальною та спрямованою на розв'язання реальних потреб сучасної вищої освіти.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджуються результатами теоретичного та практичного досліджень, здійснених дисертанткою, і в цілому не викликають сумніву.

Найбільш суттєві наукові результати, одержані здобувачем, становлять обґрунтовані критерії визначення результатів навчання (похідних компетентностей) за навчальними дисциплінами загальноінженерної підготовки бакалаврів гірництва та рівня їх складності; педагогічні засади діагностики рівня досягнень бакалаврів гірництва у межах

загальноінженерної підготовки, що базуються на послідовному впровадженні пов'язаних складових діагностики – організації, реалізації, забезпечення.

Практичні результати полягають у розробці засобів діагностики результатів навчання бакалаврів гірництва на основі визначеної системи принципів і підходів у вигляді електронних тестів та організаційні механізми їх застосування, методичного посібника для науково-педагогічних працівників «Автоматизована система вимірювання і оцінювання рівня сформованості компетентностей здобувачів вищої освіти».

Обґрунтованою й логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, системними та ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел та додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Зміст кожного розділу підпорядковано меті та поставленим дослідницьким завданням. Висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, ґрунтуються на застосуванні сучасних методів дослідження (*аналіз, синтез, порівняння, систематизація, опитування, діагностування, тестування, педагогічний експеримент, проектування, моделювання, статистична обробка*).

Результати дисертаційного дослідження апробовані на багатьох науково-практичних конференціях і використовуються в освітньому процесі вищих навчальних закладів України.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що теоретичні положення, висновки й рекомендації дисертаційного дослідження Письменкової Т. О. є достатньо обґрунтованими.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність отриманих результатів дисертаційного дослідження Т. О. Письменкової досягнуто завдяки застосуванню теоретичних і дослідницько-експериментальних методів наукового дослідження; ефективній апробації засобів діагностики результатів навчання бакалаврів гірництва, розроблених на основі визначеної системи принципів і підходів у вигляді електронних тестів та організаційного механізму їх застосування; компетентному використанню методів математичної статистики.

Дисертацію характеризує високий рівень наукової новизни, яка виявляється в тому, що вперше:

- обґрунтовано педагогічні засади діагностики результатів загальноінженерної підготовки бакалаврів гірництва як складової системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, що базуються на впровадженні взаємопов'язаних складових – організації, реалізації, забезпечення діагностики;
- визначено термін «похідна компетентність» як запланований результат навчання, похідний від програмних компетентностей та виражений у термінах вимірюваних компетентностей – знань, розуміння, умінь, навичок тощо, який здобувач вищої освіти повинен досягти та продемонструвати при вирішенні завдань за навчальними дисциплінами загальноінженерної підготовки бакалаврів гірництва;
- виявлено та обґрунтовано закономірність – якщо зростає рівень складності похідної компетентності як запланованого результату навчання, то зростає ступінь складності засобів діагностики, якими контролюється досягнення визначеної похідної компетентності.

Достовірність та обґрунтованість результатів експериментальної роботи забезпечується репрезентативністю вибірок, виваженою методикою педагогічного експерименту, співставленням отриманих результатів підготовки бакалаврів гірництва в експериментальній та контрольній групах.

Вищезазначене робить висновки, теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи Т.О.Письменкової логічними і переконливими.

Новизна і достовірність результатів проведеного дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, застосуванням комплексу різноманітних взаємодоповнюючих методів, відповідних предмету, меті та завданням дослідження, оптимальною тривалістю дослідно-експериментальної роботи, об'єктивним аналізом здобутих результатів.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Основні положення дисертаційного дослідження відображені у 19 наукових працях, із яких п'ять – у вітчизняних наукових фахових виданнях, дві – у зарубіжних виданнях, дев'ять тез доповідей – у збірниках матеріалів конференцій, дві статті - в науковому виданні (видання входить до міжнародного каталогу періодичних видань Ulrichsweb™ Global Serials Directory).

Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, що викладені в авторефераті, відповідають і відображають основні положення дисертації. Обсяг і зміст дисертації показують, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні.

5. Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»

Відповідність дисертації вимогам підтверджується:

- методологічною і теоретичною обґрунтованістю вихідних положень дослідження та всебічним теоретичним аналізом проблеми, що розглядається;
- використанням значної кількості першоджерел при написанні роботи (389 найменувань, з них 18 іноземною мовою);

- застосуванням широкого спектру загальнонаукових методів;
- репрезентативністю і статистичною значущістю масиву емпіричних даних, що забезпечують логічність, обґрунтованість і достовірність наукових положень і рекомендацій;
- проведеною апробацією результатів дослідження на науково-практичних конференціях міжнародного та вітчизняного рівнів;
- позитивним досвідом впровадження результатів дослідження в підготовці бакалаврів гірництва (5 довідок про впровадження).

Дисертаційне дослідження відповідає обраній спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми, його назва вказує на мету і завершеність дослідження.

Структура і обсяг дисертації, зміст основних її складових, оформлення текстової частини та матеріалів таблиць, посилання на авторів та використані джерела відповідають вимогам МОН України.

Розроблені у дисертації рекомендації щодо вдосконалення системи забезпечення якості вищої освіти можна використовувати шляхом впровадження у навчальний процес електронного тестового комплексу діагностування якості вищої освіти за спеціальністю «Гірництво», розроблення та модернізації освітніх програм, формування переліку програмних і похідних компетентностей.

Відмічаючи позитивні сторони дисертаційного дослідження Письменкової Тетяни Олександрівни та вказуючи на наукову новизну і практичну цінність досягнень автора, висловимо такі побажання:

1. У проведених розрахунках за критерієм Пірсона необхідно більш детально показувати розрахунок цього показника.
2. Із метою виявлення причин різниці в експериментальних даних, результати експерименту бажано піддавати кількісному і якісному аналізу із застосуванням декількох критеріїв, а в роботі наведено лише один.

Зазначені зауваження і пропозиції не є визначальними для концептуальних основ, висновків та практичних рекомендацій проведеного дослідження.

Дисертаційна робота Письменкової Тетяни Олександрівни є цілісною, завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомое теоретичне і прикладне значення і свідчить про професійну зрілість автора.

Дисертаційна робота «Педагогічні засади діагностики результатів загальноінженерної підготовки бакалаврів гірництва» заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (пп. 9, 11, 12) та іншим інструктивним вимогам щодо кандидатських дисертацій, а її автор Письменкова Тетяна Олександрівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри комп'ютерної інженерії
та освітніх вимірювань
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

